

hasznavehető tagja a Nemzeti Színháznak. Jobb szerepei közé tartozik: a Színészkirály (Hamlet), Tiborc (Bánk bán), Valér (Fösvény), Damis (Tartuffe), Tarics (Ocskay brigadéros), Benvolio (Romeo és Julia), Valentin (Vizkereszt), stb.

Onódy Jonatán, tabuláris ügyvéd, Pesten, több megye táblabírája. Színműve: »A Keresztes vitézek«, vitézi játék 5 felv. Kotzebue után. Pest. 1826.

Opera: olasz szó, munkát, művet jelent. Az első operákat még »opera in musica«-nak nevezték, de a zenészek utóbb — mert csak a maguk munkakörére gondoltak — fölöslegesnek tartották az első szó utániakat. Az »opera« nevet olyan színdarabnak adták, amelyben a szereplők beszéd helyett énekelnek: hatalmas érzésviláguk a beszédet alantásnak, méltatlannak találja; szenvedélyük fantasztikusabb, szebb kifejezésmódon tör elő túlfűtött lelkükből. Idők folyamán kialakult két elnevezés: »opera seria« a komoly, sőt tragikus tárgyú, »o. buffa« pedig a víg darabé.

Ének, még pedig hangszerek (lant = kithara, meg fuvolák) kísérete már az ó-görög tragédiákban is volt: egyes szereplők, néha kettesben, szenvedélyesebb mondanivalóikat szavalás helyett ének formájába öntötték, a kórus pedig — a kar: a közhangulat, közvélemény tolmácsa — csakis énekelt. A vers- illetve darabköltők egyszersmind zeneköltők is voltak.

A 15. században megindult eszmei, világnézeti újjászületés (olasz nevén: rinascimento [mondj: rínassi...], franciául: renaissance [mondj: rönesszansz]) nemcsak a vallásdiktálta erkölcsi szigor (ön-sanyargatás, stb.) elleni feltámadást, hanem az ó-görög-latin derűs világnézet és műveltség terjesztését is jelentette; így jutott egy előkelő olasz baráti körnek eszébe az antik görög tragédiák utánzása: Bardi Giovanni gróf (elméleti művet írt a hajdankor zenéjéről), Corsi Jacopo, Galilei Vincenzo (zenei író; a nagy csillagásznak atyja), Caccini (»Giulio Romano« néven énekművész), mindannyian zeneszerzők is, megérelték Peri Jacopo-ban azt az elhatározást, hogy Rinuccini Ottovionak »Dafne« c. görög tárgyú tragédiáját megzenésítse; így született meg az első opera

1594-ben; Corsi firenzei palotájában adták elő. (Pásztori játékok, azaz ó-görög tárgyú színpadi idillek, azelőtt is voltak már énekszámokkal tarkítva.) Az addigi zeneművészeti elvnek, a szövevényes sokszólamúságnak (a mesterkéltésig vitt polifóniának) az opera hadat üzent: végigvonult benne az ó-görög egyszólamúság (monódia), azonban harmónikus, bár szegényes, hangszerkísérettel; nem áriák (tehát egyáltalán nem »olasz zene«), hanem az egész: a szavalásnak szélesebb körű, terjedelmesebb skálája volt: »stilo recitativo«. Újszerűsége miatt nagyon tetszett; Rinuccininak (Orfeuszról és feleségéről szóló) »Euridice« c. szomorújátékából is operát írt Peri 1600-ban, s ugyanazt megkomponálta mindjárt Caccini is. Hírük messze eljutott, csakhamar új operák zendültek fel Itália sok kis fejedelmi udvarában és nemesi palotáiban. Az első operaház Velencében nyílt meg 1637-ben. Itt Monteverde Claudio, valóban nagy zeneköltő, dallamosabbá, zeneibbe fejlesztette az opera műfaját; számos operája közt legkülönb: »L'incoronazione di Poppea« (1642). Nagy karénekeket is szőtt operáiba; az ilyent utóbb (1700 felé) Scarlatti Alessandro inkább mellőzte, zárt, kerek magán-énekszámokat írt 115 (!) operájában s a szépen éneklésre (»bel canto«-ra) helyezte a súlyt, ami az olasz opera főkövetelménye mind máig. A behízelt olasz dallamok bő termése aztán elhatott északra és nyugatra.

Német zeneszerző buzdult fel először az olasz példán: Schütz Heinrich Drezdában ugyancsak a »Dafne« szövegére írt új zenét (1627), de sokáig nem talált követőkre. Az első németországi operaház Hamburgban épült 1678-ban; ez megteremtette gyümölcsét; a száz évvel utóbb elhunyt Hasse Johann Adolf egymaga 80 operát írt.

Franciaország királyai hamar felkapták az új fényűzési cikket: Mazarin, az olasz származású mindenható bíbornok, 1645-ben olasz operatársulatot hívott Párizsba; a darabokat (mint már előbb a pásztori játékokat), mesés fénnel állította ki. Az első francia operaszerző, Cambert Robert »La muette ingrate«-ját 1647-ben mutatta be főúri körének; 1669-ben páténst (kizárólagos szabadalmat) kapott operaelőadások tartására; színháza, »Académie royale de